

КАРТА РЕЛІГІЙ УКРАЇНИ

Україна – багатоконфесійна держава, де станом на 1 січня 2000 року діє офіційно зареєстрованих 23 543 релігійних організацій-громад, монастирів, місій, братств, навчальних закладів, що відносяться до 90 конфесій, напрямків, церков. (Для порівняння нагадаємо, що на початок 1991 року в Україні було зареєстровано таких організацій 9994, 1992 р. – 12962, 1993 р. – 15017, 1994 р. – 14962, 1995 р. – 16984, 1996 року - 18 111, 1997 р. – 19110, 1998 р. – 20 406, 1999 р. – 21 843 організацій). У їх власності або ж користуванні знаходиться понад 16 637 культових споруд. Конфесіями відкрито 250 монастирів, 184 місії, 49 братств, 121 духовний навчальний заклад, 7 165 недільних шкіл та пунктів катехизації, 194 періодичних видань. Релігійні потреби віруючих задовольняють 21 281 священнослужитель, серед яких 650 - іноземці.

Православ'я традиційно є найвпливовішою конфесією в Україні. Три основні його православні Церкви загалом мають 11 970 громад. Цікаво, що лише у грудні 1987 року в Україні зареєстрована перша після 1945 року православна громада, а на початок 1991 року кількість православних громад сягала уже 6 тисяч. Ця цифра певною мірою пояснює ту активну боротьбу, яку розгорнув Московський патріархат за утримання українських парафій - на початок 1991 року в Росії було зареєстровано всього 3451 православна громада. Домінуючою нині в Україні є Українська православна церква, що у юрисдикції Московського патріархату. На початок нинішнього року вона має 36 епархій і біля 8 500 громад, 113 монастирів, 15 духовних навчальних закладів, 55 періодичних видань, 2393 недільні школи та 21 братство. Церковну службу здійснюють понад 7 тисяч священників. Найбільша концентрація громад УПЦ у Вінницькій (723), Хмельницькій (740), Закарпатській (511), Рівненській (494), Волинській (475) областях.

Згідно офіційної статистики Українська православна церква Київського патріархату на початок 2000 року нараховує 28 епархій, біля 2,5 тис. громад, має 17 монастирів, біля 2 тис. священнослужителів, 15 духовних навчальних закладів, 16 періодичних видань та 704 недільних школи. Найбільше громад УПЦ КП у Львівській (382), Івано-Франківській (285), Київській (223) та Тернопільській (192) областях.

Українська автокефальна православна церква на початок 2000 року дещо втратила свою чисельність і має біля тисячі парафій, 75 % з яких знаходяться в трьох галичанських областях (Львівській, Івано-Франківській та Тернопільській). Церковну службу здійснюють десь 600 священників.

На початок року Істинно-православна Церква мала 30 громад. Майже без змін функціонують Старообрядницька Церква Білокриницької згоди – 53 громади, Безпопівської згоди – 12, Російська вільна православна Церква – 8 та ін. більш дрібні православні церкви.

Дещо пригальмувався і навіть почав падати ріст кількості громад Української греко-католицької церкви. Якщо у 1999 р. їх нараховувалося 3315, то на початок 2000 р. – всього 3240. Нині Церква перевищила свій довоєнний рівень (3237) і, на наш погляд, уповільнення її подальшого росту є закономірним. Переважна більшість парафій УГКЦ знаходиться у Львівській (1433), Тернопільській (739), Івано-Франківській (651) та Закарпатській (293) областях. Останнім часом помітне поширення греко-католицизму в інших регіонах України, але Церква існує все-таки як західноукраїнське, навіть галичанське явище. З моменту легалізації (1989 р.) УГКЦ відновила свою структуру, створила 16 єпархій, 78 монастирів, 12 духовних навчальних закладів, 22 періодичні видання. До цієї церкви відносяться також 19 греко-католицьких єпархій, що діють серед української діаспори. Зауважимо, що греко-католики Польщі знаходяться у безпосередньому підпорядкуванні Апостольської столиці, а Закарпаття - її нунція в Україні архієпископа Миколи Етеровича.

Серед церков, що активно розвиваються останніми роками, є римсько-католицька. Утворено Львівську архієпархію як її духовний центр, а також Житомирську, Луцьку, Кам'янець-Подільську дієцезії. У підпорядкуванні посла Апостольської столиці в Україні автономно діє структура РКЦ у Закарпатті. Відкрито духовний коледж, духовну семінарію та український римсько-католицький університет. На сьогодні біля 800 католицьких громад діють у всіх областях України. РКЦ має 38 монастирів, 337 недільні школи, 11 періодичних видань та більше 428 служителів культу, серед яких 278 – іноземці.

Широко представлені в Україні Церкви протестантського напрямку. Вони одні з найбільших в СНД, оскільки об'єднують 5590 організацій, в т.ч.: євангельські християни-баптисти – 2207; християни віри євангельської (п'ятидесятники) – 1523, свідки Єгови – 603; адвентисти сьомого дня – 743; реформати – 108; євангелісти – 74; лютерани – 61; адвентисти-реформісти – 55; послідовники Церкви Божої – 41; пресвітеріани – 28; назаряни – 10 та ін. Окрім названих, в Україні діють громади християн віри євангельської поза союзами, Союзу вільних церков християн євангельської віри та ін. - всього більше 300 громад різноманітних протестантських напрямів.

Баптистські громади найбільш поширені в Чернівецькій (142), Київській (139), Черкаській (132), Хмельницькій (132) та Вінницькій (126) областях; п'ятидесятницькі - в Рівненській (207), Волинській (130),

Чернівецькій (101) та Тернопільській (80) областях; єговістські - в Закарпатській (142) та Львівській (87) областях адвентистські - в Чернівецькій (85) та Вінницькій (70) областях. 104 громади реформатської церкви діють лише в Закарпатті.

В протестантських церквах є необхідні управлінські структури, в тому числі й республіканські духовні центри. Зміцнюється матеріальна база релігійної діяльності, широко ведеться релігійно-просвітницька, морально-виховна, місіонерська та благодійницька робота.

Значно зросла в Україні кількість мусульманських громад. Тепер їх 337. Проте єдиної церковної структури ця конфесія не набула. На сьогодні офіційно діють три зареєстровані й один незареєстрований центри. Зокрема у Києві – Духовне управління мусульман України (ДУМУ), в Донецьку – Незалежне ДУМУ, в Сімферополі – ДУМ Криму.

143 іудаїстські громади належать до шести об'єднань: Об'єднання іудейських релігійних організацій, Об'єднання хасидів Хабад Любавич іудейських релігійних громад та організацій, Всеукраїнський конгрес іудейських релігійних громад іудейського віровизнання, Релігійні громади прогресивного іудаїзму, Громади месіанського іудаїзму, Релігійні громади іудеохристиян..

В останні роки набули поширення новітні релігійні течії і напрями. Серед них громади харизматичного напрямку (139), Церкви Повного Євангелія (345), Новоапостольської церкви (55), Церкви Ісуса Христа святих останніх днів (мормонів) (57), а також Товариства свідомості Крішні (40), буддистів (35). Функціонує 51 громада РУНВіри.

Крім того в Україні діє більше 200 малочисельних (1-2 громади) об'єднань віруючих багатьох інших релігійних напрямів, течій і толків.

Таким чином, протягом 1999 року релігійне життя України продовжувало урізноманітнюватися. Помітний ріст православ'я, але він часто проходить із-за поділу існуючих громад за принципом підпорядкування Патріархам. Стабільним є збільшення протестантських організацій, особливо євангельського напрямку, харизматичних спільнот. Дещо стабілізувалися зміни в сфері орієнталістських течій. Внутріконфесійні суперечки стали будоражити іудеїв і мусульман. Все більше незалежних об'єднань з'являється в різних конфесіях. Стабільно ростуть громади раннього протестантизму. З'явилися навіть англікани. Все більше з'являється християнських громад різних національних меншин (греків, чехів, корейців). Проблемою для конфесій є кадри священнослужителів і культові споруди, для власне Українського православ'я – насельники в монастирях (нині в 19 всього 89).

Підготували А.Колодний та О.Саган